КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

До реєстр. № 14392 від 22.01.2026

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 18 лютого 2026 року (протокол № 144), розглянув проект Закону України про внесення зміни до Закону України "Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей" щодо виплати додаткової допомоги громадянам, звільненим з полону та які мають захворювання, що потребують тривалого стаціонарного лікування, реєстр. № 14392 від 22.01.2026, поданий народним депутатом України Гончаренком О.О. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є визначення законодавчих засад виплати додаткової допомоги громадянам, звільненим з полону та які мають захворювання, що потребують тривалого стаціонарного лікування.

Для досягнення поставленої мети законопроектом пропонується доповнити статтю 7 Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» новою частиною такого змісту:

«Особі, стосовно якої встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, яка відразу після звільнення з полону перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я понад 30 календарних днів, включаючи час переміщення з одного закладу охорони здоров'я до іншого, у зв'язку із захворюванням, травмою (пораненням, контузією, каліцтвом), що потребує тривалого стаціонарного лікування, щомісячно виплачується додаткова допомога в розмірі 50 000 гривень. Виплата здійснюється протягом усього періоду безперервного стаціонарного лікування після звільнення з полону. Виплата додаткової допомоги призупиняється, якщо такій особі повідомлено про підозру у вчиненні злочину проти основ національної

безпеки України. У разі набрання законної сили обвинувальним вироком за вчинення злочину проти основ національної безпеки України виплата додаткової допомоги в розмірі 50 000 гривень такій особі не здійснюється».

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює до законопроекту зауваження. Зокрема, звертає увагу, що сфера дії закону, до якого пропонуються зміни, поширюється також на осіб, які належать до складу сил безпеки і сил оборони України (тобто, проходять військову службу або службу в правоохоронних, розвідувальних органах). При цьому для військовослужбовців, які відразу після звільнення з полону перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, уже передбачена щомісячна виплата додаткової винагороди в розмірі 50 000 гривень (відповідно до «Прикінцевих та перехідних положень» Закону України від 28.06.2023 № 3161-IX).

Міністерство фінансів України зазначає, що реалізація Закону матиме вплив на показники видатків Державного бюджету України. Вказує, що законопроект не відповідає положенням частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України.

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету звернули увагу на наступне.

Законопроектом пропонується доповнити статтю 7 Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» (далі - Закон № 2010-IX) положеннями щодо виплати щомісячної додаткової допомоги саме *особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України,* які після звільнення з полону перебувають на стаціонарному лікуванні. Однак більшість осіб, стосовно яких встановлюється факт позбавлення особистої свободи, є військовослужбовцями, адже Закон № 2010-IX поширює свою дію на осіб, які належать до складу сил безпеки і сил оборони України. Водночас для військовослужбовців виплата відповідної допомоги вже передбачена іншим законодавчим актом, а саме Законом України від 28.06.2023 № 3161-IX. Враховуючи зазначене, у разі прийняття законопроекту реєстр. № 14392, в законодавстві України міститимуться два законодавчі акти однакової юридичної сили, сфера дії яких переплітатиметься у частині суб'єктів, що претендуватимуть на виплату додаткової грошової допомоги *(військовослужбовці, що повернулися з полону)*. При цьому один акт встановлюватиме тимчасову норму, а інший - постійну, що на практиці призведе до невизначеності стосовно порядку їх застосування до однієї і тієї ж категорії осіб.

Законопроектом пропонується доповнити статтю 7 Закону № 2010-IX новою частиною четвертою щодо встановлення *фіксованої суми додаткової допомоги у розмірі 50 000 гривень*. Такий підхід не узгоджується з положеннями чинної частини четвертої цієї ж статті, яка у редакції законопроекту стане

частиною п’ятою, відповідно до якої порядок призначення, виплати та розмір допомог, передбачених цією статтею, встановлюються Кабінетом Міністрів України. Враховуючи, що пропонована в законопроекті норма вноситься до конкретної статті закону, вона матиме постійний характер (тобто її дія не обмежуватиметься часовими рамками). Разом з тим встановлення фіксованої суми на рівні закону є недоречною, оскільки такий підхід не враховує об’єктивних обставин, які у перспективі зумовлюють необхідність перегляду розміру грошової допомоги *(наприклад, у зв’язку зі зміною величини прожиткового мінімуму чи інфляцією)*. Відповідно до положень статті 6 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії. Тобто, грошові допомоги в законодавчих актах доцільно прив’язувати саме до прожиткового мінімуму.

Проектом передбачено, що *у разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення злочину проти основ національної безпеки України виплата додаткової допомоги такій особі не здійснюється.* Однак таке формулювання не враховує інших положень Закону № 2010. Так, у чинній редакції статті 4 зазначеного закону вказано, що рішення Комісії про встановлення факту позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України визнається недійсним *у разі набрання стосовно такої особи законної сили обвинувальним вироком суду… за злочини проти основ національної безпеки України, громадської безпеки, миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку, недоторканності державних кордонів та інші кримінальні правопорушення, вчинені в умовах збройного конфлікту на тимчасово окупованих територіях України або пов’язані зі збройною агресією проти України*. Тобто, якщо особа вчинила вищезазначені дії, перелік яких значно ширший від запропонованого в проекті Закону, така особа втрачає статус позбавленої особистої свободи і, як наслідок, не може претендувати на грошову допомогу. При цьому частиною дев’ятою чинної статті 4 Закону передбачено, що у разі визнання недійсним рішення про встановлення факту позбавлення особи особистої свободи, *кошти, виплачені особі згідно з цим Законом як грошова допомога, підлягають поверненню у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. У разі якщо зазначені кошти не повертаються добровільно, вони стягуються в судовому порядку*. Враховуючи зазначене, відповідне формулювання законопроекту щодо припинення виплат (у разі прийняття закону) створюватиме неузгодженість з іншими положеннями Закону.

Формулювання, згідно з яким виплата додаткової допомоги *призупиняється, якщо такій особі повідомлено про підозру…* суперечить принципу презумпції невинуватості (стаття 62 Конституції України), згідно з якою особа вважається невинуватою у вчиненні злочину, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. У зв’язку з цим варто зазначити, що повідомлення про підозру не є документом, що підтверджує вину особи у вчиненні кримінального правопорушення.

За підсумками обговорення Комітет ухвалив рішення:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення зміни до Закону України "Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей" щодо виплати додаткової допомоги громадянам, звільненим з полону та які мають захворювання, що потребують тривалого стаціонарного лікування, реєстр. № 14392 від 22.01.2026, поданий народним депутатом України Гончаренком О.О. та іншими народними депутатами України, включити до порядку денного п’ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев’ятого скликання та за наслідками розгляду у першому читанні повернути суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України - голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Голова Комітету **А. ЗАДОРОЖНИЙ**

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F00C3100CB23DC00
Дійсний до: 02.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2026/35319 від 18.02.2026
2154257